

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Exempla, In Septem Capitalivm Vitiorm Detestationem,
Per Qvadragesimam, An. 1646. narrata**

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1649

Capvt VII. Acediæ natura, damna, remedia, in studioso juuene ostensa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49161)

CAPVT VII.
ACEDIE NATVRA, DAM-
NA, REMEDIA, IN STUDIO-
SO IUVENE, OSTENSA.

PARS PRIMA.

Usque quò, piger, dormies? quando consurges è somno tuo? Prou. 6. 9.

AVDIVM, nobilissimus charitatis
fructus, vel de bono Dei, vel de bo-
no proximi, in nobis oritur; atq;
idcirco geminum est. Vtrique tristitia quæ-
dam opponitur. Illa tristitia, quæ aduersa-
tur gaudio ob bonum diuinum nato, *acedia*,
seu tristitia de bono diuino; quæ autem est
contra

I.
ACEDIA
QVOD, ET
QVAM PE-
RICVLO-
SVM SIT
VITIVM?

S. Thom.
2. 2. q. 35.
a. 2.

Aristot.
1. 10. Mo-
ral. Ni-
com.

Cassian.
1. 9. & 10.
to. L. 10.

contra gaudium è bono proximi profectum, *invidia* appellatur. Qua de caussa D. Thomas censuit, prius de *Acedia*, quàm de *Invidia* tractandum. Alij tamen in vltimum *Acediam* locum relegant, non quòd sit minimũ vitiorum (siquidem charitati virtutum omnium reginæ, & quidem magis, quàm *Invidia* opponitur, quod pauci expendunt) sed quòd in vitijs ordo nullam indicet dignitatem. Et decet *Acediam* vltimus locus, cùm ipsi etiam pigri atque acediosi, in rebus spiritualibus, semper vltimi velint esse, primi aliàs in somno, & lecto, & vino, & reliqua corporis comoditate. Nempe *asinus stramenta mauult, quàm aurum*, vt, teste Aristotele, dixit Heracitus. Ceterùm hoc vitium paucis est satis notum, tantoq; nocentius, quantò latentius: quod, teste Cassiano, solitarijs atque in eremo quoque sanctissimè commorantibus, tanquam frequens & infestus hostis insidiatur. Qua de caussa apud Ioan. Climacum *Acedia est remissio anime; & resolutio mentis; pusillanimitas exercitioris; odium professionis; mundanorum beatificatrix; detractrix Dei quasi inclementis, & existentis sine benignitate; attonita in psalmodia; infirmans in oratione; in ministerio ferrea; in opere manuum pigra, in obedientia*

entia improba. Quare vel in his solis rebus Deo nauseam mouet etiam virorum aliàs probatorum: *Angelo Ephesi scribe, ait Dominus, Hæc dicit, qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum: scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam, & quia non potes sustinere malos: & tentasti eos, qui se dicunt Apostolos esse, & non sunt; & inuenisti eos mendaces: & patientiam habes, & sustinuisti propter nomen meum, & non defecisti. En quantus vir? & tamen, subiungitur: Sed habeo aduersum te, quòd charitatem tuam primam reliquisti! Memor esto itaque, unde excideris: & age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Hoc Ephesiorum Episcopo satis grauibus verbis est indicatum. Episcopo autem Laodiceæ dictum est: *Scio opera tua, quia neque frigidus es, neq; calidus. Utinam frigidus esses, aut calidus! Sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo. Nec immeritò, ait Daniel Abbas apud Cassianum, eos Dominus, quos jam in visceribus receperat charitatis, noxiè tepefactos, cum quadam conuulsione pectoris sui euomendos esse pronunciat: qui cùm salutarem quodammodo ei potuissent*

Apoc. 2.1.

Apoc. 3.

13.

Cassian.

collat. 4.

c. 12.

potuissent

potuissent prabere substantiam, auelli ab eius visceribus maluerunt; tantò deteriores effecti illis, qui nunquam ori Dominico illati sunt, cibus, quanto id, quod nausea compellente proycimus, odibilis detestamur. Quod si hunc Acedia, in viris pijs, & de salute sua sollicitis fructum parit, quæ damna non efficiet in Politicis illis, aut secularibus animis, qui in vtramuis aurem otiosè dormiunt, & verè, neque frigidi, neque calidi sunt: vellent enim sua beatitudine, ad quam conditi sunt, non excidere, & tamen nolunt ea facere, quæ necessaria sunt ad beatitudinem consequendam. Prodest igitur, immo valde necessarium est, vt Acediam in Arcadico germine aliquo penitiùs inspiciamus, quod in Exempli narratione faciemus.

II
HISTO-
RIÆ AV-
THOR AC
CONVENI-
ENTIA.
Spec Ex-
emplorū
dist. 4.
exemp. I.
Item Ca-
rolus Ab-
bas, in

Vt autem appareat, non illico contem-
nenda esse, quæ obuia sunt, ex obuio libro
historiã recitabo, hoc ipso non obuiam, quia
optimus liber à multis non legitur, obuia
non legentibus, cùm sectentur peregrinã;
curiositatis studiosi, non pietatis. In eo igitur
volumine, cui titulus est *Speculum exem-
plorum*, narratur, quod etiam alios in suis li-
bris non piguit commemorare, de duobus
fratribus, Parisios, tanquam ad mercatum
bona-

bonarum artium ac litterarum, caussaq; studiorum, missis. Horum ego historiam tantò libentiùs recito, quia & huc solent mitti quàm plurimi adolescentes & iuvenes, vt, in celebratissima Academia, scientijs ditati, domum redeant, cum gaudio parentum, patriæ suæ emolumento, & cæli applausu; qui, in hoc exemplo, vitam moresq; suos perspicuè intuebuntur, siue Palladem, siue alia à litteris & sobrietate abducentia Numina aduenerentur; siue reducti, siue seducti. Nemo quippe in vitio à primo ortu fuit, sed vel sua quisque culpa fit improbus, vel alterius exemplo.

Duo, iisdem parentibus, nobilitatis antiquitate opibusq; claris, oriundi fratres, ad Parisiensem Academiam amandati, egregiè ostenderunt, se eodem ouo prodijisse, non eodem astro natos fuisse. Vt enim inter primos fratres, Abel & Cain; & inter Iacob atque Esau; itemq; inter Etheoclem & Polynicem Oedipi filios; interq; Romulum & Remum: ita & inter hos magnum vitæ morumq; discrimen intercessit. Minor, maiorem ingenio, diligentia, pietate; maior minorem otij amore, libertate ludendi, vitæq; licentia superauit. Et quia ignauis semper

X

sunt

Stēmar.
Christi.
die 15.
Maij.
Item in
Litan.
Lauret.
ad illud
Spiritus
Sancti
Deus.

III.
DVORVM
FRATRV
DIVERSA
MORES.

sunt feriæ, litteræ illi insuaues fiebant. Enim
 Senec. ep. uero, quia *desidioso studere, torqueri est*, suppli-
 37: cij illi loco fuit litterarius labor. Nunc ex-
 cusabat valetudinem, nunc nescio quas oc-
 cupationes rei domesticæ obtendebat; non-
 nunquam obstabat rigor hyemis; aliàs æsta-
 tis feruor; interdum autumnî periculosum
 cælum; demum auocabat à libris veris amæ-
 nitas mox fugitura. Pransus negabat esse rem
 habendam cum libris antè, quàm concoxis-
 set stomachus. Impranso obstrepebat fames,
 quò minùs liberet. Luce dicebat, ignaum
 esse, domi desidere; ceterùm ad lucernam
 vigilare, oculis inimicum. Si suppetit res
 domestica, inquiebat, quorsum opus litteris?
 Denique, aiebat, cur æui florem curis senili-
 bus absumam? Omnia iunior contraria sen-
 tiebat, dicebat, faciebat: eratque inter eos
 tale, quale inter diem ac noctem discrimen.
 Ille, domi inter libros; iste inter scyphos,
 cantharos, & fritillos: ille cum doctis, iste
 cum rudissimo quoque agasone, libenter ver-
 sabatur. Ille leges ita callebat, vt eas in di-
 gitis numeraret: iste ne Æsopum quidem
 triuerat. Foris ille nunquam, nisi cum ad
 scholas, disputationesq; & templa eundem
 esset, videbatur; iste sæpius in sphaeristerio,
 &

& ganeis, quàm in Lyceis inueniebatur. Illi graue erat prodire ad spectacula: huic crux fuit, vel vna hora, solum manere apud se. Itaque nunc hos, nunc illos inuisens & obseruens, interturbauit; nihil pensi habens opportunusné, an importunus hospes veniret; gauisus, si alios à litteris posset auocare, quas oderat ipse. Secus itaq; accidit, ac cum prodigo filio, fruges consumere nato, cuius frater natus maior frugi fuit, ipse *profectus in regionem longinquam, ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriosè.* Diuersa hinc res fuit: non enim idem fratrum virtute, qui & ætate maior erat: ille pietatem, iste nequitiam cordi habuit. Et quia *malos faciunt malorum falsa contubernia,* quantum ille abhorruit à consortio prauorum, tantum iste quaesuit omnibus potantium, ludentium, saltantium conuenticulis interesse. Nihil illum iactura temporis, nihil pecuniarum inutilis profusio, nihil destructio sanitatis, nihil malum nomen, nihil infamia aut sua, aut sociorum mouebat. Perinde illi erat, vt malum esse, ita & malum dici. Ne tamen nihil ornamenti haberet, intus spurcicia plenus, saltem externa specie sepulchrum voluit esse dealbatum. In vestibus, & cincinnis capillorum ac toto

Luc. 15.
13.

Catul. in
peruig.

cultu corporis, erat munditiarū lauitiarumque studiosissimus; ceterum Venus Dea Veritordia, summum illi numen erat. Quamobrem linguis omnium appetebatur; & erat fabula in tota ciuitate. Nullius enim vitij fama aut citius erumpit, aut latius solet fætere, dum quisque suas elui, aut minui maculas existimat maculis aliorum; quasi scilicet suum vulnus sanet, si alios quoque possit ostendere vulneratos.

IV.
CUR, ET
QUAM DI-
VERSI IN
ECCLESIA
SINT HO-
MINES?
Matth. 13.
Matth. 3.
S. Augu-
stin lib. 1.
de ciuit.
cap. 35.

Verè Ecclesia similis est sagenæ missæ in mare, ex omni genere piscium congreganti, & velut area, in qua non modò triticum congregandum in horreum, sed etiam paleæ comburendæ igni inextinguibili reperiuntur. *Perplexæ sunt istæ duæ ciuitates, in hoc seculo, inuicemq; permixtæ*, ait S. Augustinus, *donec ultimo iudicio dirimantur*. Hac ratione sunt qui curent, & qui curentur; monendi, & monitores. Hinc frater ille minor annis, maior pietate, quoties se se offerebat occasio opportuna, suauibus verbis monebat alterū, vt tandem ad se rediret, turpes illecebras desereret, Spiritum S. per se loquentem non contemneret. Sed lapidi loquebatur. Enimuerò, quasi iaculum in rupem vibrasset, ita, **pro fraterna correptione, conuitia resili-**
bant.

bant. Iussit enim eum suas res agere, non curare alienas: non moris esse dictitans, ut minor maiorem instruat; discipuli proinde deum, non magistri partes pertinere. Quàm sapienter ille, *Sape ego, inquit, audiui, eum primum esse virum, qui ipse consulat, quid in rem sit. Secundum eum, qui bene monenti obediat. Qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenij esse.* Huius generis haud paucos videas mortales, qui cum ipsi ob mentis inopiam, nequeant dispicere, quid facto sit, opus, dictu tamen mirum, quàm sint præfracti, quamque non admittant alienum consilium, videlicet asinum illum referentes Horatianum, qui cum nec viam nosset, nec duci pareret, in rupem præceps datus est. Talis erat iste adolescens, vecors sibi, & ad fratris vocem rupe durior. Sua igitur via, immo in nouaculæ acie pergens miser, otio sese dedebat, domi parietes, foris plateas omnes circuiens; illic fenestras, hic viarum strata terens. Neque enim lectio illum delectabat librorum; neque scriptio detinebat, aut iucundarum annotatio historiarum. Vagari, non studere, mens erat: aut, si quando, temporis fallendi gratia, libellum in manus sumebat, inutilem sumebat, aut curiosum; sæpius

etiam perniciosum. Si quis ab eo, quid libri legeret, petijisset, solos poterat Ouidios, Amadisios, & alios eiusdem farinae authores nominare. Subtilia speculari, non esse nobiliū dicebat. Si quando, præ otij ipsius tædio, aliquid agere incipiebat, rebus solebat se inanissimis occupare. Fenestras frangere; rumpe-
re ianuas; euertere lecticas, aut destruere ar-
cas; vt optarent alij illum otiosum potius
esse, quàm negotiosum. Quanquã ipse sponte
sua erat laboris fugitans, nullaq; re seria oc-
cupabatur; idque vnum videbatur maximè
curare, vt curaret nihil; habebatque prom-
ptas excusationes, vt se à negotijs subduce-
ret. Manè in multam lucem dormiebat; à
prandio, crapula dominante, somnum capta-
bat, per multas horas, nisi cum ludi, vel so-
cij excitauissent. Nimirum, nomine lassitu-
dinis, multa sibi permittebat; cùm tamen,
nulla re, nisi desidia, lassaretur. Vnde cedens
tædio tristitiæque, animum non nunquam
nimis abijciebat atque contrahebat. Hinc &
res diuinas, neque suo tempore, neque suo
loco, neque suo ordine tractabat. Insuper
illi erat, quidquid de Deo, deque salute sua,
audire cogerebatur. Sæpe illi frater, sæpe alij

Prou. 6. 9. *Usquequo piger, dormies, quando sur-*

ges è somno tuo? Sed ille stupidum se se ad omnes interiores, & exteriores virtutum impulsus exhibebat: totus à pœnitentia alienus, licet quotidie faceret pœnitenda. Nam ex hac acedia, seu adeò graui, ad exercendas pias actiones, ad salutem necessarias, tædio, nascebatur incredibilis malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio & torpor, circa præcepta, mentisque in illicita quæque effusio. Ita peccati mancipium, hostis virtutum, nihil agebat vnquam, quod vitâ æternâ, semper quod æternâ pœnâ dignum esset; nec sibi, nec alijs utilis; in quo nullus labor, nulla cura, nulla industria fuit, sed quidam perennis exitij fons, lerna & scaturigo malorum, vno verbo, confluges quædam vitiorum, & mali commatis homo, publicumque dedecus erat, & *Cerite cera dignus.*

Hæc videns frater, identidem conabatur sanare; sed tanquam Bœoticam cantilenam afferret, aut velut loquax talpa identidem repulsus, verba gemitu lacrymisque terminauit. Non fatigatur labore charitas; vnum ex alio suscipit, vt semper operetur. Quamobrem, quòd sanctus iste iuuenis à fratre non obtinuit sermone, precibus conatus est impetrare à Deo; quem assidue precatus est, vt

Y 4

tandem

S. Damasc.
scen. lib.
2. c. 14.
S. Greg.
lib. 1. in c.
Reg. 6. 14.

V.
FRATER
NAE ORA
TIONIS
MODVS,
ET PATI
TIO.

tandem aliquando laxum seductissimi fratris pectus dignaretur emollire; ne & se perditum iret voluptate, & alios exemplo. Impulit eum ad impensius precandum, quod videret, à fratre suo tot seduci adolescentes, se autem vnum fratrem non posse reducere in viam, quo resipiscente, si alij illius commiliones non vnà resipiscerent, saltem complures adhuc integri, non de nouo corrumpentur. Institit ergo quotidie apud SS. Trinitatem, nunc Patri supplicans; nunc Filij misericordiam implorans; nunc S. Spiritus in vota vocans opem, vt cæco fratri aperire mentis oculos benignè vellet, eique tantam vitiorum foeditatem ostendere, vt se ipsum noscens, vitam priorem detestari, seriamque morum emendationem sibi proponere, ac, cum diuina gratia, in alium hominem transire inciperet. Sciebat enim primùm mentem esse illustrandam peccatoris, multis ignorantij atque erroribus obtenebratam, & mala bona, bona mala esse iudicantem; aut certè alio modo iudicantē, quàm iudicari ea oporteret. Rogabat igitur, vt misero sua miseria ostenderetur; quàm scilicet vana ac foeda esset corporum voluptas; quàm multis spinis illecebræ pungerent; quanta vitæ breuitas; quanta

quanta mortis certitudo; quanta incertitudo
 vltimæ horæ; quanta diuini iudicij feueritas;
 quantum æternæ damnationis periculum;
 quanta Auernalium suppliciorum immensi-
 tas. Hæc cupiebat fratri suo inculcari, vt
 tam horrendorum malorum memor, de mo-
 do ac ratione cogitaret, ea euadendi; tan-
 demque, ab exitijs suis pedem referret. Vt
 enim viator locorum notitiam non habens,
 si densa nocte, dum præcipitio proximus est,
 repentino cœli coruscantis splendore, ani-
 maduertat, certò sibi pereundum, nisi pedem
 referat; sine mora retrocedit, instantis peri-
 culi terrore totus contremiscens: ita pecca-
 tor, cuius via tenebra & lubricum, mox, vbi Psal. 34. 6.
 eius menti cœlestis luminis illuxit corusca-
 tio, discrimen videt, in quo versatur, hor-
 ret, & resilit à viæ suæ prauitate. Hoc est,
 quod de terreno homine dicitur: Illuxerunt Psal. 76. 9.
 fulgura, & coruscationes tua orbi terra: vidit,
 & commota est, & contremuit terra. Rectè
 igitur, pro fratre suo, & recta orauit.

O quàm potens est oratio, profecta à cha-
 ritate! immo, quàm clemens & benignus
 Deus, in amicorum suorum precibus exau-
 diendis! Siquidem lachrymas tam pij fra-
 tris, pro pereunte fusas, aspexit; & vota
 X 5 adm-

VII
 PRINCIPIA ET
 VIAE,
 QUIBUS
 PECCAT

TOR 30-
LET CON-
VARTI.

admisit ad aures, toties ardentissimè suspi-
rantis. Vt ergo sceleratum iuuenem sanaret,
vulneravit; quemadmodum & chirurgus so-
let, cùm sanguinem è vena mittit. In mor-
bum itaque, & in lectum compegit insanien-
tem. Videte nunc, vt omnia in contrarium
trahat ars Acherontica! Varios mittit mo-
nitores Deus: varios seductores diabolus.
Deus à peccatis retrahit, per conscientiam
vellicantem; diabolus peccata extenuans, ad
ea mentem allicit, quæ contemnit vt parua,
appetit vt dulcia. Deus permittit, vt homi-
nes de malis malè loquantur, itaque turpitu-
dinem suam agnoscant; diabolus socios sub-
mittit, qui laudent delinquentes & aliquid
audentes, faciantque improbos, in rebus
pessimis exultare. Deus oues errantes diri-
git ad concionatores, ac duces spirituales;
diabolus eas abducit, ne audientes vocem
pastoris redeant ad mandram. Hinc pessi-
mus quisque optimum quemque fugit, vt an-
guem. Deus denique, vt animas sanet, sæ-
pe finit corpora mortalium ærotare. Mul-
ti, cùm per inualerudinem peccare non po-
tuerunt, cœperunt cogitare meliora. Nam
& suæ illis in mentem venit naturæ fragili-
tas; & breuitas vitæ; & rerum humanarum
vanitas;

vanitas; & tribunal, quod à morte est, hominibus adeundum; & culpæ, in quas inibi anquiretur; & supplicia denique, quæ reis decernentur. Quæ vt effugiant, cogitant de modo & via euadendi. Offert se se illis diuinæ bonitatis immensitas; erigitur spes; quaeritur exitus; arripitur, velut in naufragio, tabula pœnitentiæ; flentur, recensentur, delentur peccata; & fit iustus, qui antea fuerat omni scelere coopertus. Sic fit ex ipsis morbis medicina; ita, corpore afflicto, Deus sanat animam ægotantem; sicut fuit videre, in Ezechia, qui *agrotauit usq; ad mortem*, vt re-
4. Reg. 2. 22
1.
1. Reg. 2. 6
 tiùs disceret viuere. Ad hunc nempe modum
Dominus mortificat, & viuificat. Diuersa via graditur diabolus. Nam ad peccandum validis, culpam eleuat, crimen omne excusat, ne delinquere vereantur. Ast vbi, debilitatis viribus, vita è filo cernitur pendere, & ad mortem vltimam rerum lineam venitur, ibi à fronte præcipitium, à tergo lupos ostendit. Nam omnia coaceruat, & accumulatur, vt anxium, inter dolores, animum adigat ad desperationem. In hoc igitur vnico non est disparitas, quòd neque Deus neque diabolus *vnica*, vt dicitur, *scutica omnes impellat*; sicut enim diabolo *Mille nocendi artes*, ita Deo semper *mille salutis erunt.*
 Cuius

VII.

ACEDIA
IN DVRI-
TIAM ET
DESPERA-
TIONEM
DEGENE-
RANS.

Cuius rei exemplum habemus, in hoc Pa-
risiensi adolescente. Ægrotavit, vt se sentiret
percutsum à Deo, velut pigrum asinum, qui
excitatur, dum verberatur. Sed durus erat,
& persuasum difficilis, similisque hostiæ Aga-
memnonis: quippe contrarium in eo effectum
peperit morbus, immo diabolus. Neque
enim ictus sapuit, sed insaniuit. Nam qui,
rerum piarum tadio, negligere assuetus erat
omnem virtutum exercendarum occasionem,
etiam in hac ægrorum schola nihil profecit.

Prou. 26.
13.

Verè nimirum dixit Salomon: *sicut ostium
vertitur in cardine suo, sic piger in lectulo suo.*
Ostium sæpe mouetur, sæpe *vertitur in cardine
suo*, nec tamen locum deserit, sed semper re-
dit eò, vnde fuit apertum: ita piger in lectulo
suo vertitur, sed semper ad peccandum reuer-
titur. Nec rarò morbi causam agnoscens

Psal. 31,
4.

ait: *Die ac nocte grauata est super me manus
tua: conuersus sum in erumna mea, dum confi-
gitur spina: sed conuertitur tantum ad con-
scientiæ stimulos, non ad Dominum; pungi-
tur, non compungitur; cruciatur, non emen-
datur; offertur illi gratia, qua non vtitur;
quasi pila manco remittatur, datur enim ta-
li beneficium, cuius voluntas non est parata
ad accipiendū. Intuens igitur turbato men-*

eis oculo & iste adolescens flagitiorum suorum multitudinem, criminumque enormitatem, vltimam addidit coronidem impietatis, vt desperaret. Huc scilicet perducit Acedia, vt clientem suum, qui per inertiam est domicilium dæmonis mali, ac plurimis ab hostibus oppugnatur, omnibus præsijs exuat, armisque spiritualibus destitutum, discrimini exponat. Qui enim de salute sua sollicitus antea non fuit, nihil habet, quo se defendat, tempore necessitatis. Anima itaque illius, est instar militis sine galea, sine lorica & sine clypeo inter tela versantis; est instar vrbis, quæ sine mœnibus aut munimentis, hosti vndique peruia, exitium nusquam à se excludit. Ite igitur, pigri; ite, inertes, & negligite virtutem; fastidite bonum quod inchoastis; veniet tempus, quod ostendet, quid sit, pietatem neglexisse. Tristitia hæc vestra, de re spiri-

S. Greg. 8.
p. cur pa-
storal. ad
mon. 16.

Ita, dum partim corporis molestijs, partim animi intemperijs agitated, nullam noctu neque corpore, neque animo quietem, neque som-

VIII.
DEI PA-
TRIS ER-
GA PEC-

soma-

CATOREM
EXPRO-
BRATIO.

sonnum oculis capere potest, solusq; se cruciat vitæ & conscientiæ cruces cogitando; vidit aliquando, insolita luce cubiculum clarescere; oculisque caussam quærens, conspexit, ante lectum astare venerandi vultus virum. Canities illi non in barba modò, sed latè etiam erat per humeros diffusa. Ex oculis, tanquam duabus stellis, mirificus quidam fulgor radiabat. Cetera omnia erant composita ad maiestatem; quæ tamen sola poterant parere metum, ægrotus tamen truci aspectu maximè exterritus cœpit totis artibus contremiscere. *Cùm sit enim timida nequitia, dat testimonium condemnationis. Semper enim presumit seua perturbata conscientia. Adhuc trepidabat, & tamen se coëgit, ut auderet interrogare: Quis ille senex esset, aut cuius rei gratia, id noctis tempus elegisset, ad se terrefaciendum? Cui senex respondit: Ego, ut nòris, celestis ille sum Pater, qui te de nihilo produxi, ut esses, ut viveres, ut sentiret, ut ratione omnia comprehenderes. Ego corpus tuum his sentiendi instrumentis, animam intellectu, memoria, voluntate ornavi. Ego has, qua in cælo lucent, stellas, hanc lunam, solemq; ipsum lucis fontem, condidi, ut tibi famularentur; quo sine & reliquas tibi subieci creaturas. Ego te amavi;*
 & post-

Et, postquam tu amoris meo odium reposuisti, per Angelum, per conscientiam, per fratrem tuum, per varios denique hominum piorum sermones, admonui, ut à scelerosa ista tua vita ad frugem, ad poenitentiam, ad ceteras virtutes redires. Omnia frustra. In lapidem duratus es: audire me noluisti. Quando igitur omnes monitiones meae in cassum ceciderunt, Et toties vocantem, toties contempsisti; ecce huc veni, Et adsum, ut tibi indicem, filiū te esse aeternae damnationis. Sic dixit, & videri desijt; sed non desijt juvenis, immo jam demum coepit longè formidabilius trepidare, ac in sudore suo pæne natare; jam enim subibant mentē supplicia flammaram sibi accensa; jam aeternitas suppliciorum; jam tota rerum fluxarum vanitas; ebrietates, blasphemiae, detractiones, turpiloquia, detestandae voluptates in tormenta nunquam desitura commutandae.

Atque ita hoc caelestis Patris vaticinio percussus, quod reliquum erat noctis, totumque insequentem diem, sine somno, sine cibo, traduxit; plenus anxietate, desperatione, atque expectatione tristissimae illius horae, quae eum, ex hac vita, eiecit, transmitteret ad merita supplicia funestissimae aeternitatis. Talē nempe fructum parit *Acedia*, & spiri-

IX.
RECTA
FIDES,
DVM SPE-
RAT, SPE-
RAT.

spiritualium rerum neglectus, ut piger, quantum in se est, ipsa Christi merita inutilia, ipsa salutis adiumenta inania reddat. Si iuuenis iste, concionibus sacris, si pijs colloquijs diligenter interfuisset; si libellos asceticos volutasset, didicisset utique, ipsius Dei comminationes commonitiones esse, neque sine conditione pertinaciae aut poenitentiae denunciari. Quare neque, post tam tremendum etiam Dei Patris fulmen, desperauisset: sed promtam in animo memoriaeque habuisset diuinarum veritatem promissionum, quas fides Christiana docet; quas Ecclesia in spem peccantium proponit; quas Prophetae & Apostoli ad poenitentiam confugientibus occinuerunt: sciuisset illud ad Ezechielem à Domino dictum. Tu, fili hominis, dic ad domum Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquitates nostrae, & peccata nostra super nos sunt, & in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo viuere poterimus: Dic ad eos: Vno ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed ut conuertatur impius à via sua, & uiuat. Conuertimini, conuertimini, à vijs vestris pessimis: & quare moriemini, domus Israel? Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui: Iustitia inusti non liberabit eum, in quacunque die peccauerit: & impietas impij non nocebit ei, in qua-

quacunq; die conuersus fuerit ab impietate sua:
 & iustus non poterit viuere in iustitia sua, in
 quacunq; die peccauerit. Etiam si dixero iusto,
 quòd vita uiuat, & confisus in iustitia sua fece-
 rit iniquitatem: omnes iustitie eius obliuioni tra-
 dentur, & in iniquitate sua, quàm operatus est,
 in ipsa morietur. Si autem dixero impio: Mor-
 te morieris: & egerit pœnitentiam à peccato suo,
 feceritq; iudicium & iustitiam, & pignus resti-
 tuerit ille inopi, rapinamq; reddiderit, in man-
 datis uita ambulauerit, nec fecerit quidquam in-
 iustum: uita uiuet, & non morietur. Omnia
 peccata eius, qua peccauit, non imputabuntur ei.
 Hæc si cognita perspectaq; habuisset iuuenis,
 si non ad diuina, tanquam bos marinus, stu-
 puisset, etiam denunciata sibi æternæ dam-
 nationis sententiâ, in diuinæ clementiæ im-
 mensitatem sperauisset; cogitasset que, Deum
 mutare posse sententiam, si ille uellet mutare
 delictum. Sed nimirum desides non solùm
 piget operari, uerùm etiam, adeò à salutis
 uia abhorrent, ut eos pigeat quoque discere,
 quid sit operandum. Hinc oleum & opera,
 apud eos, perdita est. Hinc nomen Domini,
 hinc sanguinem Christi, hinc omnia Sacra-
 menta in uanum acceperunt.

Z

Qua-

X.
DEI FI-
LII ERGA
PECCATO-
REM EX-
PROBRA-
TIO.

Quapropter, proxima nocte, desperato iu-
ueni, in tenebris trepidanti, neque vlla salu-
tis remedia circumspicienti, alius se stitit,
vir conspiciendum, luce clarissima refulgens.
Erat hic aspectu longè iunior priore; ceterum
ab imagine atque vultu prioris non multum
abludens. Quanquam habitu atque ornatu
valde diuerso. Neque enim longa illi palla
fuerat, sed nudo propemodum corpore ince-
debat; in capite coronam è spinis acutissi-
mis contextam, in humero ponderosæ crucis
arborem gestans. E lateris plaga, tanquam
è fontis perenni scaturigine, sanguis illi ebul-
liebat. Hic talis taliq̄ue aspectu vir ad agrum,
in lecto, sollicitè vigilantem accessit, atque
voce haud obscura interrogans dixit: *No-
stine me, qui sim?* O ouem verè errantem,
quæ neque vocem, neque vultum Pastoris
sui nouit! Quousque tandem se se ignorantia
etiam hominis Christiani extendit, vt neque
sciat, neque agnoscat Redemptorem! Iuuenis
enim interroganti respondit: *Non noui, quis
sis, sed, nisi me oculi frustrantur, illi haud absi-
milis es, qui funestissimo, hesternâ nocte, nun-
cio me externauit.* Cui rursus is, qui ponè
astitit, aiebat. *Ne mirare, si illi similem me vi-
des, cum quo, in vna eademq̄, diuinitate similis
enibi*

mibi honor, similisq; gloria sempiterna debetur. Sum etenim IESVS CHRISTVS Dei Filius, quem, humani generis amore, infinita mea misericordia è cælo traxit, in virgineum Maria Matris mea uterum. Vnde mortali carne indutus, velut sponsus, de thalamo processit. Ita Dominus formam serui accepit, & in similitudinem hominum factus, Mundo me meamq; infinitam, in corpore, ostendi bonitatem. Cui viam ad cælum, verbis, signis, prodigijs, exemplis demonstravi; meritis aperui. Fatigatus enim, fame atque siti cruciatus, æstum & frigora passus, opprobrijs saturatus, tandem, in latronis modum, captus, iniquissimè accusatus, iniustissimè damnatus, ignominiosissima deniq; & crudelissima morte interfectus sum, ut divina iustitia, pro tot iniurijs, ab hominibus Deo illatis, satisfaceret. Quando igitur tu, ô infelicissime iuuenis, horum omnium à me acceptorum beneficiorum immemor, merita mea, & gratiam omnem pedibus conculcauisti, ecce huc veni, & adsum, ut tibi indicem, filium te esse æterna damnationis. Dixit, & cum dicto, manibus exceptum defluentem è lateris plaga recentem calentemque sanguinem, indignabundus in faciem decumbentis proijciens hæc addidit: *In ignominiam tuam accipe*

Z 2

sanguini-

sanguinem pretiosum, qui in salutem tuam aliorumq; effusus est. Hæc effatus desijt videri.

XI.
EXTREMA
PERICULA
SÆPE
DOCENT
SAPERE.

Diuina hac voce iteratò fulminatus adolescens, spe & animo destitutus, pallido & buxante vultu, ac toto corpore contremiscens, cùm nesciret, quid sibi consilij, in rebus tam deploratis, capiendum esset, vbi primum diluculauit, extemplo pium suum fratrem iussit accersiri; quem antè, vt anguem erat auersatus. Sed multos sæpe extrema pericula, ad extrema remedia compulerunt: vt que arcta fames, optimum cibi condimentum, etiam mucidum panem sapidum facit; ita summa necessitas grata reddit, à quibus antea abhorrebamus. Adfuit illico vocatus, & se vocari lætus, sibi pariter ac fratri est ex animo gratulatus. Verùm vbi eius tam miserandum aspexit vultum, vt videretur sibi fratrem, in ipso fratre, amisisse; vehementissimè obstupescens, cœpit ingemiscere, atque vbertim lachrymare. Venit mihi hîc in mentem id, quod de amicis Iob scriptum legimus. *Nam audientes tres amici Iob omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, & Baldat Suhites, & Sophar Naamathites. Condixerant enim, vt pariter venientes visitarent eum, & consolarentur.*

Iob. 2. 11.

*tur. Cumq̄, eleuassent procul oculos suos, non cognouerunt eum, & exclamantes plorauerunt, scissisq̄, vestibus, sparserunt puluerem super caput suum in cœlum. Et sederunt cum eo septem diebus, & septem noctibus; & nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem. Ad eundem modum, conspecta tam lamentabili facie fratris, videtur mihi diu silens optimus ille adolescens semetipsum, prius cogitando, quàm mente & corpore pessimè ægrotantem consolando excitauisse. Et efficacius dicuntur, quæ dicuntur meditatè. Satis igitur esse censuit, si lachrymis loqueretur, secumq̄e diu tacitus calamitosum fratris statum considerauit: è quo vt eum eriperet, varia illi consilia inciderunt. Diligebat eum, vt hominem; amabat vt fratrem, seruare cupiebat, vt pereuntem. Et quid, inquebat, ago? si diligo, succurro; emendo. Nam etiam quem diligit Dominus, corripit, & quasi Prou. 30
 pater in filio complacet sibi. Quis enim filius, quē Hebr. 12
 non corripit pater? Amantis Dei signum est, 7.
 si conscientiāe morsu admoneat reuocetq̄e peccatorem; cur eum amorem non imitetur frater? Nullum maius diuinæ iræ signum est, neque grauior, in hac vita, potest esse poena, quàm si summus ille rerum Arbiter,*

- Ezech. 16 peccantem cesset admonere. Summè irati
 comminatio est: *Et requiescet indignatio mea
 in te, & auferetur zelus meus à te, & quiescam,
 nec irascat amplius*: itemque, *Iuravi, ut non
 irascat tibi, & non increpem te. Vides, quia
 tunc magis irascitur Deus, cum non irascitur?*
- S. Bern. ait S. Bernardus. Quid agam? an ego sic
 ferm. 42. irascat? Non est mihi hîc irascendi, sed di-
 in Cant. ligendi tempus. Non sum pater? sum tamen
 frater. *Frater, qui adinatur à fratre, quasi ci-
 uitas firma. Sed sum natu minor? at omne ani-
 mal diligit simile sibi; sic & omnis homo proxi-
 mum sibi; cur hac ego dilectione abstinebo?
 cur tacendo videbor facta eius approbare?
 aut de eo, tanquam inemendabili desperare?
 Sed sæpe me iam repulit admonentem?
 Atqui jam ultro vocauit, morbus eum do-
 muit. In tempore veni. jam est occasio vlce-
 ris secandi. Erumpe, anime, in lachrymas,
 & verba, quæ leniri vultu possunt, vt cole-
 rentur; apud Deum perdi non possunt, si apud
 fratrem repudientur.*

XII.
 CORRE-
 CTIO FRA-
 TERNA.

Ita secum tacitè fermocinatus, tandem in
 has voces erupit: *Heu mihi, frater charissime,
 qualis es, quantum mutatus ab illo, quem de for-
 mositate omnes, cum admiratione, paulò ante,
 predicauerunt? quem certatim tot puella, & tot
 matronæ*

matrona concupierunt intueri? Quò color? quò
 forma excellentia? quò venustas oculorũ recessit?
 Ubi nunc sunt illecebra? ubi socij illi iucundi, qui
 aures tuas obscenis iocis, mentem Cupidinibus
 Venereis repleuerunt? Cur nunc te non inuisunt?
 Cur nunc deserunt, cum solatijs tibi maximè est
 opus? cur, in extrema rerum desperatione, re-
 linquunt? Ast non ego, id agam; fratrem fra-
 ter non deseram: dummodo non celes, neq; dissi-
 miles mihi, quidnam tibi adeò dirum acciderit,
 ut mente percussus, & totis artubus contremi-
 scens, ac sudabundus, ad omnem aura motum
 expauescas? Ecquid veteris vita tua es memor?
 ecquid verborum meorum recordaris? Nonne
 vaticinatus sum tibi, venturum tempus, quo te
 pœniteat, Spiritui S. per me, perq; alios, te ad
 frugem vocanti, toties restitisse? Talibus vulne-
 rato verbis vel oleum affudit, vel medici-
 nale vinum, dixitque: Mi charissime fra-
 ter, sit tremorem sudoremq; hunc tibi vehemen-
 tia morbi exprimit; bono sis animo, nondum
 actum est de tua vita; multi grauioribus è mor-
 bis reducti sunt ad sanitatem. Quòd si verò tua
 te peccata, & anteaeta, in tot flagitijs, vita me-
 moria tantopere exterret, praesto est remedium;
 ingemisce, peccata detestare, emendationem pro-
 mitte; veniam ora; sacerdotem voca; neq; spem

abijce. Bonus est Deus, infinita est clementia illius; cuius misericordia non solum pendenti in cruce latroni veniam, repente, & ob pauca verba impertiuit; verum etiam Paradisum spon- dit. Idem mansuetissimus Deus, etiam hodie adhuc poenitentiam tuam expectat; neq; ulli, quam diu viuit, peccata sua retractanti, caelum claudit. Vita hac via est; quam diu in via sumus, redire licet, & corrigere errorem, qui nos in abrupta duxit.

XIII.
DIVINAE
MISERI
CORDAE
FIDYCIA,

Hæc alloquia, cum ardore ac suauitate facta, animum desperantis molliuerunt, & os quoque obstinatè prius obseratum aperuerunt. Ex ordine igitur omnia recensuit, quæ illi, proximis duabus noctibus, euenerunt: Quo pacto scilicet caelestis Pater, eum pronunciauerit damnatum; Qua detestatione, Filius Dei sanguinem de latere haustum illi sit in faciem iaculatus, eumque penitus perditum declararit. *Quare, inquebat, actum est de me; nihil mihi amplius prodest, poenitere, etiamsi sanguinem fleam. Stat sententia. irrevocabile est iudicium, quod de me tulit summus iudex. Non licet appellare ad superiorem. Mutata sunt exta. Nihil proficio hoc porco piaculo immolando. Quo modo enim aliter de me loquar, qui credidi sicut Ethnicus; vixi sicut Epicureus?*

¶

& Deo offenso, rogoq; mihi jam parato, porrectis
 pedibus dormiui? maximè securus, cum maxi-
 mè periclitarer? Principium sanitatis est, mor-
 bum detegere. Itaque, conspecta mali radi-
 ce, ita porrò porrexit insanientem frater,
 consolari. Tametsi cœlestis Pater, cui Veritas at-
 tribui solet, cum adhuc impœnitens esses, tibi tan-
 quam damnato, se se iratum stitit; & Filius, cui
 iudicium ascribitur, cum, mala adhuc volunta-
 te, in peccatis submersus jaceres, te sanguinis sui
 fructu meritò indignū iudicavit: nequaquam ta-
 men tibi, cui etiam nūc pœnitentia tempus concedi-
 tur, est de salute desperandum. Nimum perdit,
 qui cœlum perdit. Perdit autem cœlum nemo
 certius, quam qui spem abiicit cœli potiundi. In
 quam se facile erigit, quisquis credit, infinitam
 esse Dei bonitatem, & nullum numerum miseri-
 cordiæ eius; cui proprium est misereri & parcere;
 & pro malefactis, si cum dolore agnoscantur,
 beneficia reponere, paternaq; sua providentiæ cla-
 ra ubiq; relinquere argumenta. Ut cetera mittā,
 cogita inauditam illam charitatem, qua, ut
 ques perditas quareret, de cœlo descendit, & factus
 homo, etiam pro inimicis suis, in cruce, se ipsum
 optimam hostiam obtulit. Hic idem te tam diu
 sustinuit; hic tam diu expectavit, neq; mille ge-
 bennas commeritū detrusit ad Acherontem: im-

mo dum pœnam indixit, ad veniam inuitavit. Minari, est monere. Audi me igitur serio, & consilio meo da locum; constitue vel jam à scelerosa tua vita desistere; crimina quæ fletu dilue; & cœteriatam tuam conscientiam, cum gemitu, detege sacerdoti; quis scit, an non Spiritus S. qui bonitas Dei Amorquæ appellatur, unuquodcumque cum Patre & Filio Deus est, pœnitentiam agenti veniam largiatur? Nulla ille re magis offenditur, quam si quis desperet de illius bonitate, aut contra stimulum calcitret; nulla illi magis in homine peccatores placet, quam si, post lapsum, ad misericordia fontem recurrat. Hæc talia audiens agrotus, non jam ob supplicia sibi impendentia; sed ob flagitia, quæ sciebat se perpetrasse, contremuit; atque ex animo dolens, quod Creatori suo creaturas anteposuerit, & tantum tamquod benignum Dominum reliquerit, benefactorique ac beneficia plura conferre volenti ingratus, tam diu restiterit; rogauit fratrem, ut sibi actutum iuberet vocari sacerdotem. Bonum factum. Adfuit, sine mora, sacerdos, cui, tanto animi dolore, peccata sua recensens se se accusauit, ut præ gemitu & fletu verba singula interrumperebantur.

XIV.

QVAN-
TVM PRO-

O si multi tales fratres haberent! vel, in ipsa morte, ad pœnitentiam potiùs, quam ad pocula

pocula, ad risum, ad libidinem adhortantes! Quid non potest pia alterius admonitio! quos non eripuit è medijs Orci faucibus? Neque verò Religiosorum tantùm est, aut Parochorum; sed etiam parentum, fratrum, amicorum, quin & sociorum, adhortari ad charismata meliora. Si enim toties socijs socij sunt occasio cadendi; cur nolint eosdem erigere rursus in virtutem? Ah quàm multi ab impietate sua reslirent, si tales haberent, admonitores! Non piget, præferre facem, euntibus per tenebras; & piget ostendere, errorem euntibus ad Infernum? Cur, ô Christiane, de lumine tuo, fratri tuo non offers lumen? *Hoc magnum lumen*, ait S. Gregorius, *tenebras cordis euacuat, mentis oculos purgat, animos erigit, corda accendit, edocet semitas iustitiae, desiderium virtutis adauget, magnum lumen, per quod vitamus offendicula, precipitia praecauemus, euadimus pericula, pertransimus laqueos, non timemus prospera, sustinemus aduersa; respicimus errorem, sequimur veritatem; Dæmonem vincimus, & sequimur Christum.* Hoc lumen multi, in alijs, possent accendere, si pius hunc fratrem vellent imitari; si ipsi diuinum in pectore ignem gestarent; qui ardet, vt illuminet; illuminat, vt ardere faciat: illuminat

SIT, AZ
TERVM
ADMO
NERE?

S. Greg.
in Psal. 6.
Pœnit. ad
vers. 6.

luminat in intellectu, ardet in voluntate, in qua magnum excitat de peccatis dolorem, & vehemens efficit desiderium salutis; & quidem adeò efficaci validoque impulsu; vt tollat omnem mentis tarditatem, summaque celeritate currere, immo volare faciat accensum, vt se eripiat è statu malo, in quo hæserat, (*quemadmodum cervus*, qui serpentem deuorauit, aut quem canes, persequuntur) reperiatque fontem viuum gratiæ, atque à peccatorum suorum veneno, crudeliumque hostium persecutione liberetur. Hoc modo, post multas longasque moras, & tergiuersiones, tandem fraternis facibus inflammatus festinauit desperatus ille adolescens, tantoque properantiùs festinauit, quanto mortem vidit in limine sibi adesse viciniorem.

XV.
S. SPIRITVS
SVA-
VISSIMA
CONSO-
LATIO,

Neque sanè serò. Quippe, cùm, peractâ peccatorum accuratâ confessione, sumtoque SS. Eucharistiæ Sacramento, extremamque ad luctam sacro oleo inunctus, vltimam vitæ suæ horam, in omnia temporis momenta, præstolaretur; ecce tibi, nocte tertia, alius se illi quispiam veneranda specie vir conspiciendum præbuit, duobus, qui præcesserant, vultu haud dissimilis; stola candenti amictus; cuius humero niuea & argentei fulgoris columba

lumba infidebat. Hic lecto propinquior factus, mitissimis oculis, ægrum intuebatur, & vultu suavissimè renidenti. Quo aspectu animosior iuuenis, *O Domine*, inquebat, *quisnam tu es, qui me terroribus præteritarum notitium exanimatum inuisere, ac tam amabili vultu solari non dedignaris?* Cui ille: *Ego sum S. Spiritus, qui à Patre Filioq; procedens, eiusdem sum cum illis potentie ac diuinitatis; atque idcirco ad te veni, ut tibi significem, remissa esse tibi peccata tua, iamq; tibi celestis regni portam pate*re. Hac tam consolabili allocutione, ægrotus velut ex abyssu desperationis sese erigens, vocalissimè cœpit, ex imo pectore exclamare: *ô verè Pater pauperum! ô consolator afflictorum! ô dulcis hospes anima! ô mirabile refugium omnium arumnosorum! Quid hoc est, quod audio? Mihine' cœlestia regna pateant, cui & Pater, & Filius aternam damnationem decreuerunt? cui Tartarum, cui flammæ inextinguibiles sunt comminati? neque immeritò. ut à quo toties, tamq; nefandis sceleribus offensi fuerunt? Itane' illud iustum, infallibile, & diuinum iudicium, a quo nec exceptio, nec appellatio ulli datur, tam exigua mea pœnitentia potuit mitigari?* Ad quæ S. Spiritus denuo respondit: *Fili, bona mente esto, neque de salute tua quidquam*

quam ambige: magnam enim vim habet vera poenitentia; flectit illum, cui omne genu flectitur; vincit omnipotentem & omnia vincentem; mutat quodammodo immutabilem, & placat iratum Deum. Atque ut uno verbo multa te doceam; persevera in coepta poenitentia via: testamento tibi tuisq; provide maturè pieq; condito: pectus tuam virtutibus imple; & , dum lucem habes, quantum potes, salutem tuam operare. Post triduum ad te veniemus, animamq; tuam, cum triumpho, in caeleste gaudium introducemus. His dictis, disparuit. Vaticinij, ac promissionis veritatem euentus probavit.

PARS SECUNDA.

XVI.
HISTO-
RIAE SV-
PERIORIS
DOCV-
MENTA.

Vis, ex hac historia, velut è fertilissimo horto, non varios fructus colligat? 1. Discimus, nullum Spiritu S. esse praestantiozem consolatozem. Cur ergo ad eum, tam raro, tam tepide, tam tarde recurrimus? cur fallacis mundi solatia tanti facimus? quaerimus? & anteponimus optimo consolatori? *Bonum est confidere in Domino, quam confidere in homine.* 2. Discimus SS. Trinitatis personas agnoscere, & venerari. 3. Discimus Dei vias, qui hominem peccatozem, etiam *ex invito volentem facit,* &

Et, ut B. Prosper ait, quibuslibet modis infidelitatem resistentis inclinat, ut cor audientis, obediendi delectatione generata, ibi surgat, ubi premebatur: ibi discat, ubi ignorabat; inde fidat, unde diffidebat; inde velit, unde nolebat. Hoc est, quod ait: *Ego percutiam, & ego sanabo.* Multis morbi sunt salutare. Plurimi utiliter terrentur, & turbantur. *Traditam nobis diuinitus disciplinam,* ait S. Cyprianus, *pax longa corruperat, iacentem fidem, & pœnè dixerim dormientem censura cœlestis erexit* 4. Discimus, quantum possit oratio, pro alijs, ex charitate facta. *Hac est fiducia, quam habemus ad eum,* Iean. 5. 14. *quia quodcumque petierimus, secundum voluntatem eius, audit nos; sicut audiuit fratrem pro fratre orantem. De quocumque pessimo in hac vita constituto utique non est desperandum,* ait Hipponensis antistes, *nec pro illo imprudenter oratur, de quo non desperatur.* 5. Discimus, nulli desperandum, quamuis plurimis se se peccatis inquinârit; quamuis diu in hoc luto hæserit; quamuis ad extremum vitæ peruenerit. *Millies peccasti, millies pœnitentiam age. Si peccata,* ait S. Basilius, *& magnitudine, & numero possunt definiri: miserationes autem Dei neq; magnitudine, neq; numero possunt circumscribi, sine dubio non est, cur desperatio adhiben-*

B. Prosper
lib. cont.
Collator.
cap. 6.

S. Cypri.
serm. de
lapsis.

Iean. 5. 14.

S. Aug.
lib. 1. Re-
tract. c. 19.

S. Basil. in
reg. bre-
uiorib.
q. 13.

S. Chryl.
procem.

1. in Isai-
am.

S. Aug.
serm. 58.
de temp.

adhibenda sit, sed agnoscenda misericordia Dei, & commissa peccata detestanda. Etsi quis innumeris peccatis sit sauciatus, inquit S. Chrystomus, si eorum pœniteat, & bonum agat, ita Deus omnia abolet, ut nullum eorum vestigium appareat. Et S. Augustinus: Fortè cogitat aliquis, tam graua se admisisse peccata, ut jam Dei misericordiã promereri non possit; absit hoc à sensibus omnium peccatorum. O homo, quicumque illam peccatorum multitudinem attendis, cur & omnipotentiam cœlestis medici non attendis? Cum enim Deus velit misereri, quia bonus est; & possit, quia omnipotens est; ipse contra se diuina bonitatis ianuam claudit, qui Deum sibi misereri, aut non velle, aut non posse credidit; eumq; aut bonum, aut omnipotentem esse diffidit. Sit ergo quantacunq; multitudo iniquitatum humanarum, maior tamen est multitudo miserationum diuinarum. Sed Midas es, & auriculas, immo fibras & pigritiam asini habes? sed, in rebus sacris, nihil ab elephante differs? Sed diu in sordibus iacuisti? sed vno tantum gradu à morte, & ab æterna damnatione distas? Audisti, qualis fuerit, & quò deuenit iuuenis ille: pariter & cum morte, & cum desperatione luçtabatur. Nunquã *sera est conuersio*, ait S. Hieronymus. *Latro*
de

S. Hiero-
nym. ad

de cruce transijt ad Paradisum. Nabuchodono-
 zor rex Babylonis, post efferationem corporis &
 cordis, mentem recipit humanam. Assonat D.
 Augustinus, dum scribit: *Nunquam Deus sper-*
nit pœnitentiam, si ei sincerè, & simpliciter offe-
ratur. Et infra: Donec sumus in hac vita,
quantacunque nobis acciderint peccata, possibile
est, omnia ablui, per pœnitentiam. Subscribit B.
Isidorus, quo teste, Nullus desperare debet ve-
niam, etiamsi circa finem vita ad pœnitentiam
conuertatur. Vnumquemque enim Deus de suo
sine, non de vita praterita iudicat. Quò deue-
nisset Parisiensis adolescens, si eum de vita,
praterita Deus iudicauisset? Vitam malè tra-
duxit, sed bene clausit; & in coelum intrauit.
 Agite ô senes capulo proximi, adeste mori-
 bundi ex intemperantia iuuenes, de quibus
 medicus desperauit: si actum est de corpore
 vestro, nondum tamen actum est de anima
 vestra: tam diu vobis licet sperare, quàm spi-
 rare. Quia, vt S. Cyprianus loquitur, & in
 eodem articulo temporis, cum iam anima festinat
 ad exitum, & egrediens ad labia expirantis emer-
 serit, pœnitentiam clementissimi Dei benignitas
 non aspernatur: nec seruum est, quod verum, nec
 irremissibile, quod voluntarium: &, quacunque
 necessitas cogat ad pœnitentiam, nec quantitas

A a criminis

Lætam
 ep. 7.

S. Aug.
 serm. 181.
 de temp.

Isidor. l. 2.
 de sum-
 mo bono
 c. 14.

S. Cypr.
 serm. de
 ecena
 dom.

criminiis, nec breuitas temperis, nec hora extremitas, nec vita enormitas, si vera contritio, si pura fuerit voluptatum mutatio, excludit à uenia; sed in amplitudine sinus sui, mater charitas prodigos suscipit reuertentes; & , uelit nolit Nouatus hereticus, omni tempore, Dei gratia recipit poenitentes. Itaque si properandum est, summis uelis uti licet; & , ut in prouerbio est, uentis destitutus remos potest adhibere.

XVII.
 NEC SI-
 NE SPE,
 NEC SI-
 NE TI-
 MORE VI-
 VENDVM.
 S. Aug.
 serm. 15.
 ad fratres
 in eremo.
 Hebr. 6.
 15.
 Phil. 2.
 12.
 Prou. 14.
 26.

O spes, tu omnia portare facis dulciter & suauiter! Eia ergo fratres exclamat ille, hanc amate, hanc tenete; non tamen sine timore, quia qui sperat, & non timet, negligens est: qui autem timet, & non sperat, depressus est, & descendit in profundum, quasi lapis. Et si enim spes, quia fide Catholica nititur, qua nihil certius, certissima firmissimaque esse debet; non est tamen ita absoluta eius certitudo, ut excludat omnem timorem: cum possit, ex parte nostra, defectus interuenire. Hinc monet Apostolus, ut cum timore & tremore salutem nostram operemur: & Salomon: *In timore Domini, fiducia fortitudinis, & filijs eius erit spes.* Quod cum omnibus dicatur; quid illis necesse erit, quos natura fecit ad omnem laborem socordes? quos mala consuetudo perduxit ad nauseam omnis pietatis? qui, cum potan-

potandum, feruidi; frigidi, cum orandum?
 in virtutem semper segnes, alacres ad flagi-
 tia? ad internos externosq; diuinos impul-
 sus stupidi; ingeniosi ad alios fallendos? Qui
 nunquam conscientias suas inspiciunt, sem-
 per rimantur alienas? Qui neque bene mo-
 mentibus credunt, neque salutaria suadenti-
 bus obediunt? & cum boni nihil agant, ma-
 lisque scateant, tamen se esse sine vitio, si-
 ne culpa arbitrantur? Qui nullam temporis,
 nullam virtutis jacturam æstimant? Igna-
 uum pecus, fuci, fruges consumere nati, neq;
 Dei honorem, neq; Ecclesiæ vtilitatem, neq;
 suam salutem promouentes; ac tandem su-
 bitò eo deuenientes, quò adolescens supra-
 memoratus peruenit: vt scilicet, præ spiritus
 & virtutum egestate, desperaret. Nam ex ace-
 dia non solum euagatio, pusillanimitas, tor-
 por, rancor, & malitia, sed etiam desperatio
 pullulat, vt D. Gregorius monet. Ita illis con-
 tingit, qui ad opera sancta, *corde arido, & affe-
 ctione recalcitrante, vix trahuntur, vix geben-
 nali timore compelluntur*, ait S. Bernardus. Si-
 quidē, vt idem alio loco monet, *Inuenire est
 homines pusillanimes, & remissos, deficientes sub
 onere, virga & calcaribus indigentes, quorū bre-
 uis, & rara compunctio, animalis cogitatio, te-*

Provi. 28
19.

S. Greg.
lib. 30.
moral.

S. Bern.
serm. 3. de
Ascens.
Domini.
Idem serm.
6. de As-

pida conuersatio: quorum obedientia sine deuotione, sermo sine circumspetione, oratio sine cordis intentione, lectio sine adificatione: quos deniq³, ut videmus, vix gehenna metus inlibet, vix pudor cohibet, vix franat ratio, vix disciplina coërcet, Non tibi horū vita Inferno penitus appropinquare videtur? Quemadmodum appropinquauit Parisiensis adolescens. Nec omnibus Deus pio illius fratri similem submittit, qui oratione eos fulciat, aut excitet admonitione. Siquidem acedia gratiam Dei incidit, tantamque Deo nauseam creat, ut tepidos, inertes, otiosos, quos jam in visceribus receperat charitatis, noxiè tepefactos, cum quadam conuulsione petoris sui euomendos esse pronunciet, teste Cassiano. Et iustè profectò: quia dies salutis neglexerunt datos ad operandum. Propter frigus piger, arare noluit; mendicabit ergo aestate, & non dabitur illi. Nimirum, qui vegetus, ob difficultatem, virtutes neglexit exercere, in morte æstuans, Dei Sanctorumque ope frustra implorata, totus inops relinquetur. Libet, aiunt, fabulari (verba sunt S. Bernardi) donec hora prætereat, hora, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, miseratio Conditoris indulget. Donec transeat, inquit tempus, quo diuinam tibi repropitiare debueras

piet.

Cassian.
 Collat. 4.
 cap. 19.
 Apoc. 2.
 4.

Pron. 20.
 4.

S. Bern.
 de tripli-
 ci custo-
 dia.

pietatem, properare ad Angelicam societatem, suspirare ad amissam hereditatē, excitare remissam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Cur talem Deus non euomat ex ore? cur illi non tandem neget tempus pœnitentiæ? qui tempus pœnitentiæ in malitiæ occasionem commutat? & velut inculta terra, pro spicis spinas; pro frugibus tribulos gignit? virtutibus vacuus, vitijs plenus: vel certè salici similis, vt eum S. Bonauentura comparat, quæ nullum fructum, sed vmbra duntaxat facit: nullum enim boni operis fructum, sed vmbra solùm facit & refrigerium diabolo, de quo Iob ait: *Circumdant eum salices infructuosa.* Ita piger & puluinar, & vmbra diaboli, non dat locum Deo. *Qua enim conuentio Christi ad Belial?* Dat autem locum diabolo. Notum est enim illud, apud Cassianum, *Operantem damone vno pulsari, otiosum verò innumeris spiritibus deuastari.*

S. Bonau.
in dicta
salutis
tit. 1. c. 7.

Iob c. 40.

2. Cor. 6.
15.

Cassilan.
l. 10. c. 7.

XVIII.
ACEDIAM

OMNI
STUDIO
EXCVTI-
ENDAM.

S. Dama-
scen. l. 2.
de fid.

Atque hoc optimum est, contra hoc vitium, remedij genus, assiduus labor, desidiæ è diametro oppositus. *Si enim acedia est tristitia aggranans mentem, vt nihil boni ei agere libeat,* quemadmodum Damascenus docet, profectò ei locum non dabit, quisquis à diuino opere non est cessaturus. Ad quem labo-

Eccl. 9.
19.

Cic. de
senect.

S. Leo.
serm. 5.
de ieiun.
7. mensis.

Matth.
26. 41.

rem nos excitat & vitæ breuitas, & authoritas scripturæ dicentis: *Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia erunt apud inferos, quò tu properas.* O quot horæ prætereunt otiosis, quibus cœlum mereri possent! hodie cessant, quasi crastina dies certa sit? in iuuentute nugantur, quasi pro serijs agendis, quisquam sibi possit promittere senectutem? *Quis tam stultus est, ait Cicero, quamuis sit adolescens, cui sit exploratum, se ad vesperam esse victurum?* *Hæc, inquit D. Leo, sollicitissima meditatio debet esse sapientis, ut, quoniam breues dies istius vita, & incerta sunt spatia, nunquam sit mors morituro impronisa; nec in inordinatum incidat finem, qui se nouit esse mortalem.* Non nouerat Parisiensis ille adolescens, hinc imparatus erat. Immo, etiam postquam morbus eum docuit, mortem non procul abesse, desidiam non abiecit; quia mens non inest centauris, & ille in malo induruit. Lapidem non nisi magnis artibus molliuntur: nec tardum animal asinus sinit se ad ludos Circenses, & stadia decurrenda erudiri. Superest oratio, qua isti sibi excutiant torporem. Ad dormientes, & nocte dormientes, sed dormientes, in loco orationi destinato, dixit Christus: *Vigilate, & ora-*

& orate, ut non intretis in tentationem. Sed quia pigrorum non est vigilare; neque orare dormientium, saltem vigilantes orent, pro ijs, qui profundo peccatorum somno demersi nesciunt, vigilantné, an somnient: & ad pij fratris, de quo dixi, exemplum, *ignito eloquio* torpentes extimulent, adigantque ad SS. Sacramenta, præsertim Pœnitentiæ atque Eucharistiæ frequentanda, quod itidem frater ille fructuosè fecit. His enim cor hominis purgari, confirmari, & ad bene agendum solet roborari: per hæc Spiritu S. in præcordia admissio, solet homo, quantumuis crassus, quantumuis in nauibus, immo sordibus educatus, quantumuis frigidus & tardus ita inflammari, vt jam feruidè currat, qui antea languidè desidebat. *Nescit tarda molimina Spiritus sancti gratia.* Et vel Sallustius dixit: *Ubi socordie atque ignauia te tradideris, nequicquam deos implorabis.* Vt ergo Spiritus diuinus te inflammet, ignauiam detestare: quam magis detestaberis hoc Spiritu incensus. Antiquum remedium est:

Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Deum amans calebis. Calor veloces, frigus tardos facit. Ardentissimè in via Domini progrediuntur, qui igne hoc cœlesti in-

Matth.
26, 41,

calescunt. Est enim Sanctus Spiritus iste, vita nostra spiritualis; est spiritui nostro, quod est spiritus noster carni nostræ. Grande est discrimen inter spiritum & carnem: *Spiritus promptus est, caro infirma.* Spiritus est res subtilis; caro est crassa. Spiritus est res incorporea, simplex, viua, mobilis, pura, intelligens, immortalis; caro est res corporea, multiplex, impura, sordida, torpens, sensu & ratione destituta, corruptioni obnoxia. Et tamen spiritus iste, anima, inquam, si carni vniatur, vi sua, præsentiaque carnem mirabiliter extollit, ad se trahit, sibi que ita copulat & iungit, vt caro fiat viua, pulchra, mobilis, bonorum animæ particeps, & quodammodo spiritualis. Denique vnus ex vtroque homo constat; qui quamuis, ratione carnis, sit corporeus, mortalis, & rationis expers; tamen ratione animæ, eiusque naturæ, est incorporeus, immortalis, & mente ornatus; aptus ad intelligendum, idoneus ad agendum & operandum. Vno verbo, per hanc animæ cum corpore coniunctionem, corpus animatur; &, quod alioqui, suo pondere, descendit & aggrauat animam, ab anima tamen ad summa eleuatur, vt viuat, vt videat, vt audiat, vt ambulet, vt currat, sensibus.

sibusque omnibus rectè vti possit. Quale igitur est corpus, seu caro, sine, aut cum anima; talis est ipsa quoque anima nostra, sine, aut cum S. Spiritu. Quo si caret, anima nostra infirma est; si autè eo Spiritu prædita est, viribus pollet. Ille enim *infirma nostri corporis virtute firmans perpeti*, ad opera pietatis nos promptos reddit. Sine hoc Spiritu, nihil nisi carnem sapiunt homines, in terrena, in crassa, in impura, in sordida, more pecorum, & tanquam obesi porci feruntur; torpent; corrumpuntur; deniq; ratione & vita spirituali destituuntur, & velut mortui iacent, sine sensu, nec se mouent; sed in sordibus suis computrescunt. Quòd si autem hoc Spiritu pleni, *virtute ex alto induantur*, velut, è somno, aut à morte excitati, viuere, moueri, vigere, ac suam aliorumque æternam salutem cupientissimè curare incipiunt; ut videre fuit, in Apostolis, qui & ipsi, ante S. Spiritus aduentum, Iudæorum metu, domi se, intraque parietes continebant; postquam autem Spiritus ille vehemens linguis igneis eos inflammavit, tanquam vitali calore concepto, animati prodierunt, Christum, coram omni tribunali, & *ante omnes reges, & præsides, & tyrannos*, heroica libertate, professi. Quid

Luc. 24.
49.

Act. 5. 41.
Luc. 21. 12.

A a 5

multis

- Pfal. 18. 5.** multis opus est? *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum;* Christi causa, paratorum omnia facere, omnia pati. Hunc ergo Spiritum, si abest, vochemus & inuocemus; si adest, non contristemus; eo praesente, vigor & ardor, vita & virtus erit in nobis. Cuius rei exemplum & imaginem expressit, quando *formauit Dominus Deus hominem de limo terra, & inspirauit in faciem eius spiraculum vite, & factus est homo in animam uiuentem.* Limus terra sumus, & pigrum lutum, è quo nos non Prometheus aliquis, sed diuinus *figulus* finxit. *Spiraculum vite* spiritualis est S. Spiritus. Itaque tunc demum *in animam* spiritualiter *uiuentem* euadimus; tunc *verè in ipso uiuimus, & mouemur, & sumus,* si hoc *vite spiraculum* nobis Dominus Deus inspiret. Ad hunc *lucis radium,* videmus animæ nostræ & pericula, & auxilia.
- Pfal. 147. 18.** Hic si *flabit spiritus, fluent aqua* lachrymarum; ac vera de peccatis poenitentia, nullum relinquet locum desperationi. Hic Spiritus etiam illi, qui *in profundum* venit, & quem scelerum suorum *tempestas demersit, secundam post naufragium tabulam* ostendet, docebitque extremo discrimine laborantes sacram anchoram foluere; si neque docentem spernamus, neque
ducen-

ducentem repudiemus. Maximum præsidium est, Spiritui Sancto aditum patefacere; maximum periculum, resistere; eumque salutaria suauissimè inspirantem repellere. Quem ille à se admissum potest credere; qui gaudet pietate; ille exclusum existimare, cui tædiū est, de cœlo cogitare, nausea audire de Deo, abominatio facere ea, quæ æternam coronam mereantur. Quis enim censeat, in illo Spiritum diuinum habitare, aut operari, qui cum *Domino in latitia seruire*, & de meditationibus sacris, de diuino cultu, de usu sacramentorum, de exercitio virtutum magnum animi gaudium deberet persentiscere, tristatur, quoties illi in mentem venit aliquid diuinum? quoties ad templum eundum? quoties orandum? quoties confitenda peccata, & conscientia emaculanda? quoties cœli manna, Angelorum esca, epulum ineffabile, panis omnem dulcedinem habens est percipiendus? quoties denique de Deo, deque rebus æternis est audiendum? *Usque quò, piger, dormies? quando consurges è somno tuo?* The- mistocles Hieronem cum equitatu ad ludos Olympicos venientem vetuit certamem spectare. Interrogatus, cur hominem excluderet? Non æquum esse respondit, vt is, qui
maximi

Psal. 99. 2.

Prou. 6. 9.
Ælian.
l. 9. Var.
cap. 5.

maximi periculi se socium non præbuisset, ad communem conuentum ludicraq; spectacula admitteretur. Neque ad beatam illam societatem admittetur, neque cum Christo regnabit, qui in terris cum illo non vult pati. *Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit.* Cælo vis potiri? vigila; labora; suda; sine fatigatioone sursum non tenditur. Deorsum cadere possunt, non ascendere dormientes, Paralyticum in grabato homines ad Christum, Lazarum Angeli in sinum Abrahamæ portauerunt; pigrum nunquam ad cælum portabunt. Superi omnia laboribus vendunt, Coronam pugna, mercedem labor, præmium merita reportant. Denique *regnum cælorum vim patitur, & violenti diripiunt illud.* Non itur illic per rosas, sed per spinas. Nemo sibi imaginetur, in arduis, facilitatem. Qui mollem viam, qui facilitatem sectatur, *facilis descensus Auerni.* Hanc otiosus sedem speret. Æterna beatitudo virtutis est præmium, Pro æterna damnatione non est laborandum. Leuiore Tartara, quam sidera pretio possunt haberi. Desidia atque otio eò potest perueniri, Licet cetera vitia absint, etiam nihil fecisse, est infernum meruisse. Itaque *vade ad formicam, o piger, & considera vias eius, & discite sapientiam*

Matth. 11.
12.

Prou. 6.
6.

entiam, quæ cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat. Tu quoque, si lapidis, thesauriza tibi thesaurum in cælo.

Matth. 6
20.

FINIS.

Omnia ad maiorem Numi-
nis gloriam.

INDEX